

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1288/2016, 21 Cdo 1295/2016, 21 Cdo 1296/2016, 21 Cdo 1297/2016, 21 Cdo 1677/2016, ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.1288.2016.1

Číslo: 19/2018

Právní věta: Je-li v řízení ve věcech péče o nezletilé dítě jmenován opatrovníkem orgán sociálně-právní ochrany dětí, označuje se názvem příslušné obce s uvedením sídla úřadu obce.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.09.2016

Spisová značka: 21 Cdo 1288/2016

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Obec, Opatrovník, Způsobilost procesní

Předpisy: čl. 17 písm. a) předpisu č. 359/1999Sb.

čl. 19 o. s. ř.

čl. 2 odst. 1 předpisu č. 128/2000Sb.

čl. 20 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zastavil řízení o dovolání otce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 9. 2015, sp. zn. 38 Co 195/2015, a zrušil ve výroku svého usnesení vyjmenovaná rozhodnutí Okresního soudu v Hodoníně a Krajského soudu v Brně a věc vrátil Okresnímu soudu v Hodoníně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Návrhem podaným dne 4. 6. 2014 u Okresního soudu v Hodoníně se matka domáhala úpravy výchovy a výživy k nezletilé s tím, aby byla nezletilá svěřena do její péče a otcí bylo s účinností od 1. 7. 2014 stanoveno přiměřené výživné. Matka dále podala dne 30. 9. 2014 návrh na vydání předběžného opatření, kterým by byla nezletilá svěřena do její péče. Otec nezletilé ve svém vyjádření ze dne 18. 7. 2014 k návrhu matky požadoval vydání předběžného opatření, jímž by mu bylo umožněno stýkat se s nezletilou tři celé dny v týdnu. Námitku místní nepřislušnosti Okresního soudu

v Hodoníně s návrhem na postoupení věci Okresnímu soudu ve Vyškově, vznesl otec poprvé v návrhu podaném dne 26. 10. 2014 u Okresního soudu v Hodoníně.

2. V řízení o návrhu matky na úpravu výchovy a výživy nezletilé Okresní soud v Hodoníně usnesením ze dne 10. 7. 2014, č. j. 0 P 127/2014-44 jmenoval nezletilé opatrovníkem Městský úřad K. K odvolání otce nezletilé bylo toto usnesení potvrzeno usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 13. 2. 2015, č. j. 38 Co 390/2014-299. Odvolací soud neshledal odvolatelem namítané pochybení soudu prvního stupně při přidělení věci dle rozvrhu práce, když řízení v posuzované věci bylo zahájeno podáním matky doručeným soudu dne 4. 6. 2014, jímž byl založen spis 0P 127/2014 (o tomto návrhu je vedeno řízení 8P a Nc 350/2014); další návrhy, které v posuzované věci napadly na soud, byly ručně přiděleny do již založeného spisu a ostatní nápad (napadlý mimo probíhající neskončené řízení) byl v souladu s rozvrhem práce rozdělen rovnoměrně automatickým systémem ISAS. Odvolací soud nepovažoval za důvodnou ani námitku místní nepřislušnosti vznesenou otcem, neboť došel k závěru, že z hlediska zdraví a řádné péče o nezletilou bylo přestěhování matky s nezletilou do domu rodičů matky nejvhodnějším řešením, a proto je toto současné bydliště nezletilé rozhodující pro určení místní příslušnosti. Podle odvolacího soudu byly v posuzované věci splněny všechny podmínky pro jmenování kolizním opatrovníkem nezletilé Městský úřad K., který ve věci nepodal návrh na zahájení řízení (řízení o úpravě výchovy a výživy nezletilé bylo zahájeno návrhem matky), a který může vzhledem k bydlišti nezletilé nejlépe shromáždit veškeré podklady pro rozhodnutí ve věci.

3. V řízení o návrhu matky na vydání předběžného opatření Okresní soud v Hodoníně usnesením ze dne 6. 10. 2014, č. j. 0 P 127/2014-28 jmenoval nezletilé Městský úřad K. jako kolizního opatrovníka a předběžným opatřením odevzdal nezletilou do péče a výchovy matky. Uvedené usnesení bylo Okresním soudem v Hodoníně doplněno usnesením ze dne 18. 11. 2014, č. j. 0 P 127/2014-160, jímž byla otci uložena povinnost zatímně přispívat na výživu nezletilé od 6. 10. 2014 do budoucna částkou ve výši 1 000 Kč měsíčně, k rukám matky, nejpozději do každého 15tého dne v měsíci předem. K odvolání otce Krajský soud v Brně usnesením ze dne 20. 2. 2015, č. j. 38 Co 349/2014-310 usnesení soudu prvního stupně (ve spojení s doplňujícím usnesením) ve výroku I. a II. potvrdil a ve výroku o výživném jej změnil tak, že otec je povinen přispívat na výživu nezletilé částkou 1 000 Kč měsíčně, splatnou k rukám matky vždy do každého 15. dne v měsíci předem. Odvolací soud neshledal s odkazem na pravidla rozvrhu práce (stejně jako ve výše uvedeném usnesení ze dne 13. 2. 2015, č. j. 38 Co 390/2014-299) pochybení soudu prvního stupně při přidělení věci a neztotožnil se ani s námitkou podjatosti vznesenou otcem, neboť z obsahu spisu nevyplývaly žádné skutečnosti vyvolávající pochybnosti o vztahu soudkyně soudu prvního stupně JUDr. R. B. k účastníkům řízení. Ze stejných důvodů, které uvedl ve výše uvedeném usnesení ze dne 13. 2. 2015, č. j. 38 Co 390/2014-299, nepovažoval odvolací soud za důvodnou námitku otce o místní nepřislušnosti soudu prvního stupně a o nesplnění podmínek pro jmenování Městského úřadu K. kolizním opatrovníkem nezletilé.

4. V řízení o návrhu otce na vydání předběžného opatření Okresní soud v Hodoníně usnesením ze dne 12. 11. 2014, č. j. 0 P 127/2014-M 130 jmenoval nezletilé opatrovníkem Městský úřad K., uložil otci oprávnění stýkat se s nezletilou každý pátek v sudém kalendářním týdnu v roce od 9:00 hodin do 18:00 hodin, uložil matce povinnost nezletilou ke styku ve stanoveném termínu a čase připravit a předat otci, a otci nezletilé uložil povinnost nezletilou od matky ve stanoveném termín převzít a po ukončení styku ji ve stanoveném termínu a čase matce vrátit. K odvolání otce Krajský soud v Brně usnesením ze dne 20. 2. 2015, č. j. 38 Co 392/2014-306 toto usnesení potvrdil. K namítanému pochybení soudu prvního stupně při přidělení věci dle rozvrhu práce, k námitce podjatosti soudkyně JUDr. R. B. a k námitce místní nepřislušnosti soudu prvního stupně odvolací soud zopakoval právní závěry, k nimž došel ve výše uvedených usneseních (č. j. 38 Co 390/2014-299, č. j. 38 Co 349/2014-310). Podle odvolacího soudu byly v posuzovaném případě splněny všechny podmínky pro jmenování kolizním opatrovníkem nezletilé Městský úřad K., který má právní subjektivitu, a který

může vzhledem k bydlišti nezletilé nejlépe shromáždit veškeré podklady pro rozhodnutí ve věci. Odvolací soud došel k závěru, že řízení o návrhu matky na vydání předběžného opatření nezakládá k posuzované věci (řízení o návrhu otce na vydání předběžného opatření) překážku litispendence, neboť z návrhu matky na vydání předběžného opatření nelze dovodit, že by matka navrhovala také úpravu styku nezletilé s otcem.

5. Okresní soud v Hodoníně usnesením ze dne 13. 11. 2014, č. j. 0 P 127/2014-M 132 zamítl námitku místní nepříslušnosti Okresního soudu v Hodoníně vznesenou otcem. Podle soudu prvního stupně byla v posuzované věci pro určení místní příslušnosti určující skutečnost, že poslední bydliště rodičů a nezletilé bylo na adrese D. (obvod Okresního soudu v Hodoníně), neboť zde rodina na základě společného rozhodnutí otce a matky naposledy společně pobývala, přičemž pro posouzení místní příslušnosti nebylo rozhodující, jak dlouho na tomto místě rodina pobývala, ani že nezletilá bydlela se svými rodiči až do 18. 4. 2014 v O. (obvod Okresního soudu ve Vyškově). K odvolání otce Krajský soud v Brně usnesením ze dne 13. 2. 2015, č. j. 38 Co 393/2014-294 usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud zopakoval závěry, k nimž došel ve výše uvedených usneseních (č. j. 38 Co 390/2014-299, č. j. 38 Co 349/2014-310, 38 Co 392/2014-306), neboť ani v tomto případě se neztotožnil s námitkou odvolatele o pochybení soudu prvního stupně při přidělení věci dle rozvrhu práce a s námitkou o podjatosti soudkyně soudu prvního stupně JUDr. R. B. K určení místní příslušnosti vycházel odvolací soud z toho, že z důvodu řádné celodenní péče o dítě ve věku jednoho roku zvolila matka pro sebe a nezletilou jako bydliště rodinný dům svých rodičů v D., který z důvodu nehody s otcem upřednostnila před bydlením v bytě v B. Odvolací soud nevyhověl ani návrhu otce na postoupení věci Okresnímu soudu ve Vyškově, neboť rodina vzhledem k prodeji rodinného domu bydliště v obvodu tohoto soudu opustila.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 2. 2015, č. j. 38 Co 390/2014-299 podal otec dovolání. Dovolatel namítal, že podání Městského úřadu K. ze dne 6. 10. 2014 je návrhem na zahájení řízení o vydání předběžného opatření (vyhovuje požadavkům ustanovení § 42 občanského soudního řádu), a proto nemohl být Městský úřad K. v řízení ustanoven jako kolizní opatrovník nezletilé, neboť podle ustanovení § 469 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních, nemůže být opatrovníkem nezletilého ten orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podal návrh na zahájení řízení. Podle dovolatele je výrok usnesení soudu prvního stupně a odvolacího soudu o ustanovení opatrovníka nezletilé po materiální stránce nevykonatelný, neboť tímto byl jako opatrovník ustanoven neexistující subjekt, když právní subjektivitu (a z ní vyplývající procesní způsobilost) má pouze Město K. Dovolatel dále namítal, že rozvrh práce Okresního soudu v Hodoníně pro rok 2014, který byl v posuzované věci aplikován, neodpovídá požadavkům uvedeným v ustanovení § 42 zákona o soudech a soudcích (zákonné požadavky na rozvrh práce), což vedlo k tomu, že v řízení bylo porušeno právo dovolatele na zákonného soudce (nesprávné obsazení soudu). Rozvrh práce soudu prvního stupně podle dovolatele v rozporu s požadavkem předvídatelnosti a transparentnosti (požadavky vyplývající z práva na zákonného soudce) neobsahuje explicitní vyjádření způsobu přidělování věcí P a Nc do soudního oddělení 8 a 11 a popis matematických metod, které představují základ algoritmu přidělování věcí počítačovým systémem. Dovolatel označil rozvrh práce soudu prvního stupně za nesrozumitelný, nepředvídatelný a netransparentní, neboť neobsahuje pravidla, podle nichž dochází k lustraci všech nově napadených věcí za účelem výběru návrhů, které se týkají nezletilého, o jehož péči je již vedeno řízení; neobsahuje přehledné vyjádření využití rejstříků nebo jiných evidenčních pomůcek a není v něm stanoveno, čím je dáno pořadí k zápisu nových návrhů. Dovolatel nesouhlasil se závěrem odvolacího soudu o tom, že pro určení obecného soudu nezletilého (pro určení místní příslušnosti) je rozhodující hledisko vhodnosti bydlení nezletilého, nýbrž rozhodujícím hlediskem je podle dovolatele, kde má nezletilý podle dohody rodičů, rozhodnutí soudu,

nebo jiných rozhodujících skutečností své bydliště. S odkazem na ustálenou rozhodovací praxi dovolacího soudu ohledně výkladu pojmu bydliště dovolatel uvedl, že v posuzovaném případě nebylo v době zahájení řízení bydliště nezletilé na adrese D., neboť rodiče neměli úmysl zdržovat se zde trvale (šlo pouze o dočasné opatření), a proto ve věci rozhodl místně nepřislušný soud (Okresní soud v Hodoníně). K tomu dovolatel odkázal na listiny, které do soudního spisu již dříve založil a na zjištění soudu prvního stupně, z nichž vyplývá, že dovolatel nesouhlasil s tím, aby matka nezletilou unesla z bydliště na adrese O. a bydlela s ní na adrese D., že podle dohody měli rodiče s nezletilou bydlet na adrese B., a že rodiče nezletilé nikdy nesdíleli domácnost na adrese D. (dovolatel zde byl v době návštěv pouze ubytován, ale bydlel na adrese B.). Dovolatel označil rozhodnutí soudu prvního stupně i odvolacího soudu za nepřezkoumatelné, neboť soudy v nich pominuly závěry z odborné právní literatury a judikatury Nejvyššího a Ústavního soudu, které dovolatel v řízení namítal. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně i odvolacího soudu (včetně rozhodnutí, která jsou na rozhodnutí odvolacího soudu závislá) a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, a aby z důvodu závažných vad řízení nařídil projednání věci v dalším řízení jiným senátem odvolacího soudu a jiným samosoudcem soudu prvního stupně.

7. Proti části výroku I. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 2. 2015, č. j. 38 Co 349/2014-310, jímž byl potvrzen výrok I. usnesení Okresního soudu v Hodoníně ze dne 6. 10. 2014, č. j. 0 P 127/2014-28, podal otec dovolání. Dovolatel shodně jako ve výše uvedeném dovolání proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 2. 2015, č. j. 38 Co 390/2014-299 (s užitím totožné argumentace) namítal, že Městský úřad K. byl v řízení ustanoven opatrovníkem v rozporu s ustanovením § 469 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních, že opatrovníkem nezletilé mělo být ustanoveno Město K., nikoliv Městský úřad K., že rozvrh práce Okresního soudu v Hodoníně neodpovídá požadavku předvídatelnosti a transparentnosti, že soud prvního stupně nebyl k rozhodnutí ve věci místně příslušný, a že jak rozhodnutí soudu prvního stupně, tak rozhodnutí odvolacího soudu je nepřezkoumatelné. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud zrušil v napadené části rozhodnutí soudu prvního stupně i odvolacího soudu (včetně výroků navazujících na napadený výrok) a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, a aby z důvodu závažných vad řízení nařídil projednání věci v dalším řízení jiným senátem odvolacího soudu a jiným samosoudcem soudu prvního stupně.

8. Proti části výroku usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 2. 2015, č. j. 38 Co 392/2014-306, jímž byl potvrzen výrok I. usnesení Okresního soudu v Hodoníně ze dne 12. 11. 2014, č. j. 0 P 127/2014-M130, podal otec dovolání. Dovolatel namítal, že opatrovníkem nezletilé mělo být ustanoveno Město K., nikoliv Městský úřad K., že rozvrh práce Okresního soudu v Hodoníně neodpovídá požadavku předvídatelnosti a transparentnosti, že soud prvního stupně nebyl k rozhodnutí ve věci místně příslušný, a že jak rozhodnutí soudu prvního stupně, tak rozhodnutí odvolacího soudu je nepřezkoumatelné. K uvedeným námitkám dovolatel zopakoval argumentaci, kterou již uvedl v dovolání proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 2. 2015, č. j. 38 Co 390/2014-299 a v dovolání proti části výroku I. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 2. 2015, č. j. 38 Co 349/2014-310. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud zrušil v napadené části rozhodnutí soudu prvního stupně i odvolacího soudu (včetně výroků navazujících na napadený výrok) a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, a aby z důvodu závažných vad řízení nařídil projednání věci v dalším řízení jiným senátem odvolacího soudu a jiným samosoudcem soudu prvního stupně.

9. Proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 2. 2015, č. j. 38 Co 393/2014-294 podal otec dovolání. Stejně jako ve všech výše uvedených dovoláních také v tomto případě dovolatel (s totožnou argumentací) namítal, že soud prvního stupně nebyl k rozhodnutí ve věci místně příslušný, že rozvrh práce Okresního soudu v Hodoníně neodpovídá požadavku předvídatelnosti a transparentnosti, a že jak rozhodnutí soudu prvního stupně, tak rozhodnutí odvolacího soudu je nepřezkoumatelné. Nadto dovolatel uvedl, že soud prvního stupně i odvolací soud byl povinen nařídít jednání k projednání věci (přesto, že předmětem řízení bylo vydání předběžného opatření) a to proto, že určení místní

příslušnosti v posuzovaném případě vyžadovalo skutková zjištění, přičemž podle ustanovení § 122 odst. 1 občanského soudního řádu soud provádí dokazování zásadně při jednání. Uvedené pochybení soudů vedlo podle dovolatele k tomu, že mu bylo upřeno vyjádřit se ke všem důkazům, neboť soud prvního stupně založil své rozhodnutí pouze na obsahu listin opatřených kolizním opatrovníkem nezletilé. Dovolatel dále poukázal na to, že soud prvního stupně přenesl svou povinnost vést řízení a shromažďovat důkazy na kolizního opatrovníka nezletilé (porušení zásady rovnosti účastníků podle ustanovení § 18 odst. 1 občanského soudního řádu), a že výrok usnesení soudu prvního stupně a odvolacího soudu o ustanovení opatrovníka nezletilé (Městský úřad K.) je po materiální stránce nevykonatelný, neboť městský úřad nemá právní subjektivitu. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně i odvolacího soudu (včetně rozhodnutí, která jsou na rozhodnutí odvolacího soudu závislá) a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, a aby z důvodu závažných vad řízení nařídil projednání věci v dalším řízení jiným senátem odvolacího soudu a jiným samosoudcem soudu prvního stupně.

10. Otec podal dovolání rovněž proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 9. 2015, č. j. 38 Co 195/2015-427, jímž bylo usnesení Okresního soudu v Hodoníně ze dne 12. 8. 2015, č. j. 0 P 127/2014-M439 změněno tak, že ve výroku I. bylo otci přiznáno osvobození od soudních poplatků pro dovolací řízení proti usnesením Krajského soudu v Brně ve věcech sp. zn. 38 Co 349/2014, 38 Co 390/2014, 38 Co 392/2014, 38 Co 393/2014, a ve výroku II. byl otci pro dovolací řízení ve věcech dovolání proti usnesením Krajského soudu v Brně ve věcech sp. zn. 38 Co 349/2014, 38 Co 390/2014, 38 Co 392/2014, 38 Co 393/2014 ustanoven zástupcem Mgr. P. J., advokát se sídlem v B. Uvedené dovolání bylo dovolatelem vzato zpět podáním ze dne 29. 4. 2016, a proto Nejvyšší soud řízení o dovolání otce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 9. 2015, č. j. 38 Co 195/2015-427 (vedené u Nejvyššího soudu pod sp. zn. 21 Cdo 1677/2016) podle ustanovení § 241b odst. 2 a § 104 odst. 2 o.s.ř. zastavil.

11. K dovolání proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 2. 2015, č. j. 38 Co 393/2014-294 podala vyjádření matka, která uvedla, že se s nezletilou rozhodla bydlet v D., protože poté, co otec prodal rodinný dům v O. a neposkytl jí nic z kupní ceny, neměla možnost jiného bydlení. Matka dále poukázala na to, že jak ona, tak nezletilá má v D. svého lékaře, a že tím, že navštěvuje s nezletilou jiné matky z D., zapojuje nezletilou do místního kolektivu.

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 občanského soudního řádu, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání; protože řízení ve věci byla zahájena ve dnech 4. 6. 2014, 18. 7. 2014, 30. 9. 2014 a 26. 10. 2014, postupoval přitom podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném od 1. 1. 2014 (dále jen „o. s. ř.“).

13. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

14. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

15. V částech, v nichž dovolatel uplatnil jiný dovolací důvod, než který je uveden v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. dovolání trpí vadami, pro které nelze v dovolacím řízení pokračovat. Dovolatel jednak na základě jiných skutkových tvrzení o tom, že byl ve věci péče o nezletilou jmenován opatrovníkem orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podal návrh na zahájení řízení, konstruuje jiný právní závěr [že Městský úřad K. byl jmenován opatrovníkem v rozporu s ustanovením § 469 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, dále jen „zákon o zvláštních řízeních soudních“, ve znění do 30. 4. 2015 (vzhledem k tomu, že návrhy na zahájení řízení byly podány dne 4. 6. 2014, 18. 7. 2014, 30. 9. 2014 a 26. 10. 2014)], jednak dovolatel zpochybňuje správnost skutkových zjištění soudů a jejich hodnocení důkazů ohledně bydliště nezletilé, které bylo rozhodujícím kritériem pro určení místní příslušnosti v posuzovaných věcech.

16. V projednávané věci bylo pro rozhodnutí odvolacího soudu významné mimo jiné vyřešení právních otázek, zda rozvrh práce soudu naplňuje požadavky předvídatelnosti a transparentnosti, které jsou obsaženy v základním právu na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod), jestliže v něm není uvedeno, jakým způsobem bude docházet k rozdělení nově napadlých věcí mezi konkrétní soudce (senáty), a zda má obecní úřad obce s rozšířenou působností procesní způsobilost, a proto může v řízeních ve věcech péče o nezletilé, v nichž vystupuje jako opatrovník nezletilého, samostatně jednat. Jedná se přitom o otázky vyplývající z aplikace procesního práva (občanského soudního řádu), takže skutečnost, že se tak děje v řízení, kde proti meritornímu rozsudku dovolání přípustné není (srov. § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř.) je nerozhodná (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. [30 Cdo 1510/2013](#), uveřejněné pod č. 39 ve Sb. roz. obč., ročník 2014). Vzhledem k tomu, že při řešení první otázky se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a druhá otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání otce je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

17. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání jsou v částech, v níž dovolatel vymezil výše uvedené právní otázky opodstatněná.

18. Podle ustanovení čl. 38 odst. 1 věty první a druhé Listiny základních práv a svobod, která tvoří součást ústavního pořádku České republiky, nikdo nesmí být odňat svému „zákonnému soudci“ a „příslušnost soudu i soudce stanoví zákon“.

Podle ustanovení § 36 odst. 2 o. s. ř. rozvrh práce určí, který senát nebo jediný soudce (samosoudce) věc projedná a rozhodne.

Podle ustanovení § 40 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění zákonů č. 151/2002 Sb. a č. 228/2002 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 349/2002 Sb., zákona č. 192/2003 Sb., č. 441/2003 Sb., č. 626/2004 Sb., 349/2005 Sb., 413/2005 Sb., 79/2006 Sb., č. 233/2006 Sb., č. 342/2006 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 397/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., č. 221/2006 Sb., č. 184/2008 Sb., č. 314/2008 Sb., č. 7/2009 Sb., č. 217/2009 Sb., č. 41/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 294/2010 Sb., zákona č. 215/2011 Sb., zákona č. 142/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb. a zákona č. 185/2014 Sb. (dále jen „zákon o soudech a soudcích“), účinného v době zahájení řízení (vedených u Okresního soudu v Hodoníně pod sp. zn. 0 P 127/2014, tj. ke dni 4. 6. 2014, 18. 7. 2014, 30. 9. 2014 a 26. 10. 2014), jsou základem vnitřní organizace soudu soudní oddělení vytvořená podle senátů nebo samosoudců; takto vytvořený počet soudních oddělení odpovídá tomu, jaké počty soudců stanovilo Ministerstvo spravedlnosti pro každý soud.

19. Součástí základního práva na zákonného soudce je i zásada přidělování soudní agendy a určení složení senátu na základě pravidel obsažených v rozvrhu práce soudů. Mezi požadavky, jež vyplývají pro rozvrh práce z čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, patří předvídatelnost a transparentnost obsazení soudu. Při výkladu čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod je dále třeba pamatovat na to, že smyslem tohoto ustanovení není garantovat pouze to, že soudce bude vybrán podle zákonných pravidel, ale především to, že soudce bude vybrán podle předem stanovených transparentních pravidel, dostupných a srozumitelných účastníkům řízení i veřejnosti. Těmto požadavkům koresponduje zákonná úprava kritérií rozvrhu práce v ustanoveních § 41 a § 42 zákona o soudech a soudcích.

20. Podle ustanovení § 41 odst. 1 zákona o soudech a soudcích rozdělení jednotlivých věcí, které mají být u soudu projednány a rozhodnuty, do soudních oddělení se řídí rozvrhem práce.

21. Rozvrh práce vydává na období kalendářního roku předseda soudu po projednání s příslušnou soudcovskou radou; rozvrh práce musí být vydán nejpozději do konce předchozího kalendářního roku. V průběhu kalendářního roku může předseda soudu po projednání s příslušnou soudcovskou radou rozvrh práce změnit, jen jestliže to vyžaduje potřeba nového rozdělení prací u soudu (srov. § 41 odst. 2 zákona o soudech a soudcích).

22. V rozvrhu práce soudu se stanoví – mimo jiné – způsob rozdělení věcí mezi jednotlivá soudní oddělení [§ 42 odst. 1 písm. c) zákona o soudech a soudcích].

23. Podle ustanovení § 42 odst. 2 zákona o soudech a soudcích se věci rozdělují mezi jednotlivá soudní oddělení podle jejich druhu, určeného předmětem řízení v jednotlivé věci, ledaže jde o věci, jejichž povaha nebo význam takové opatření nevyžadují. Způsob rozdělení věcí musí být současně stanoven tak, aby byla zajištěna specializace soudců podle zvláštních právních předpisů, aby věci, které se projednávají a rozhodují na pobočce soudu, případly soudnímu oddělení působícímu na této pobočce, aby pracovní vytížení jednotlivých soudních oddělení bylo, pokud je to možné, stejné a aby v den, kdy věc soudu došla, bylo nepochybné, do kterého soudního oddělení náleží; je-li v rámci jednotlivých úseků určeno rozvrhem práce více soudních oddělení, rozdělují se mezi ně věci ve stanovených poměrech vždy postupně. Způsob rozdělení insolvenčních věcí musí být dále stanoven tak, aby insolvenční věci dlužníků, kteří tvoří koncern, projednávalo stejné soudní oddělení.

24. Podle ustanovení § 44 odst. 1 zákona o soudech a soudcích nemůže-li věc v určeném soudním oddělení projednat a rozhodnout soudce nebo senát stanovený rozvrhem práce, předseda soudu stanoví, který jiný soudce nebo senát věc projedná a rozhodne.

25. Rozvrh práce soudu není – jak vyplývá z výše uvedeného – pouhou normou „interní povahy“, podle níž se organizuje výkon soudnictví u jednotlivých soudů (samozřejmě včetně soudů odvolacích), a jeho význam nespočívá jen ve jmenovitém určení soudců a přisedících tvořících senát, samosoudců, asistentů soudců, vyšších soudních úředníků a soudních vykonavatelů, kteří budou působit v jednotlivých soudních odděleních, ve způsobu rozdělení věcí mezi jednotlivá soudní oddělení nebo v dalších opatřeních učiněných podle ustanovení § 42 odst. 1 zákona o soudech a soudcích. Prostřednictvím rozvrhu práce se ve smyslu ustanovení čl. 38 odst. 1 věty druhé Listiny základních práv a svobod a § 36 odst. 2 o. s. ř. stanoví rovněž příslušnost soudce; znamená to mimo jiné, že spor nebo jinou právní věc smí projednat a rozhodnout (jako „příslušný soudce“) jen konkrétní soudce (soudci) určený (k tomu povoláný) v souladu s rozvrhem práce, jinak spor nebo jinou právní věc projednal „nesprávně obsazený“ soud, a jde o porušení ústavního imperativu uvedeného v ustanovení čl. 38 odst. 1 větě první Listiny základních práv a svobod, podle něhož „nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci“. Princip zákonného soudce přitom představuje v demokratickém právním státu jednu ze záruk nezávislého a nestranného rozhodování sporů a jiných právních věcí soudy; jde vždy o její porušení, jestliže věc projedná a rozhodne konkrétní soudce

(nebo soudci), který k tomu nebyl podle předem daných pravidel povolán (určen) rozvrhem práce, neboť jediné dodržování těchto principů je způsobilé zabránit libovlnnému nebo účelovému obsazení soudu ad hoc a zamezit tak pochybnostem o nezávislém a nestranném rozhodování soudů v občanském soudním řízení (k náležitostem rozvrhu práce soudu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2016, sen. zn. [21 ICdo 82/2014](#)).

26. Tyto maximy samy o sobě nebrání využití výpočetní techniky, jakož i využití matematických metod při rozdělování a přidělování soudní agendy, avšak současně z nich vyplývá nezbytnost výslovného označení takovýchto metod, resp. nezbytnost popisu algoritmu, jenž je východiskem programů pro výpočetní techniku a jejího využití při přidělování věcí. V opačném případě nelze považovat rozvrh práce soudu za souladný se zásadami předvídatelnosti a transparentnosti přidělování soudní agendy, a tudíž přidělení věci nerespektující tyto podmínky porušuje právo účastníka řízení na zákonného soudce dle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. [IV. ÚS 1302/10](#), uveřejněný pod č. 77 ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, ročník 2011 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2016, sen. zn. [21 ICdo 82/2014](#)).

27. V posuzovaném případě z obsahu spisu vyplývá, že věci péče o nezletilou S. M. byly v původním řízení u Okresního soudu v Hodoníně (jako soudu prvního stupně) po zahájení řízení (dne 4. 6. 2014, 18. 7. 2014, 30. 9. 2014 a 26. 10. 2014) přiděleny do občanskoprávního senátu č. 8, v němž byla předsedkyní senátu (samosoudkyní) JUDr. R. B. Podkladem pro určení příslušného senátu byl rozvrh práce Okresního soudu v Hodoníně pro rok 2014, podle něhož byly věci P a Nc včetně předběžných opatření a věcí s cizím prvkem přidělovány tak, že nápad celé agendy byl rozdělen na půl mezi senát č. 8 a č. 11. V rozvrhu práce jsou v pořadí za sebou uvedeny jednotlivé senáty; u senátu „občanskoprávní 8“ je uvedena jako předsedkyně senátu (samosoudkyně) JUDr. R. B. Aplikací pravidel tohoto rozvrhu práce podle odvolacího soudu vyplynulo, že věci péče o nezletilou S. M. napadlé dne 4. 6. 2014, 18. 7. 2014, 30. 9. 2014 a 26. 10. 2014, zapsané pod sp. zn. 0 P 127/2014, byly přiděleny do senátu č. 8, v němž působila jako předsedkyně senátu (samosoudkyně) JUDr. R. B.

28. V projednávaném případě je nepochybné, že rozvrh práce Okresního soudu v Hodoníně pro rok 2014 neodpovídá v pravidlech rozdělení jednotlivých věcí P a Nc do senátů požadavkům zákona o soudech a soudcích. Za situace, kdy v rozvrhu práce Okresního soudu v Hodoníně pro rok 2014 bylo uvedeno pouze to, že 1/2 agendy P a Nc včetně předběžných opatření a věcí s cizím prvkem náleží senátu č. 8 a 1/2 agendy P a Nc včetně předběžných opatření a věcí s cizím prvkem náleží senátu č. 11, postrádal tento rozvrh práce – jak správně namítal dovolatel – údaj o tom, jakým konkrétním způsobem bude poměru nápadu mezi senátem č. 8 a 11 dosaženo. V rozvrhu práce Okresního soudu v Hodoníně není uvedeno, zda bude nápad rozdělovat automatický softwarový systém, nebo určitá osoba a jaký postup bude při rozdělování zvolen (popis matematických metod používaných při rozdělování a přidělování soudní agendy, tzv. algoritmus). Z uvedeného vyplývá, že způsob přidělování věcí do senátu č. 8 v rozvrhu práce Okresního soudu v Hodoníně neodpovídal ústavním požadavkům na předvídatelnost přidělování věcí konkrétnímu soudci. Způsob rozdělení věcí mezi jednotlivá soudní oddělení z uvedených důvodů nebyl (nemohl být) – v rozporu s principem na zajištění předvídatelnosti a transparentnosti obsazení soudu v každém sporu nebo jiné právní věci – spolehlivě způsobilý zabránit libovlnnému nebo účelovému obsazení soudu ad hoc a mohl tím vzbuzovat pochybnosti o nezávislém a nestranném rozhodování soudů v občanském soudním řízení.

29. Z výše uvedených důvodů nemohou v posuzovaných věcech rozhodnutí soudu prvního stupně (v odvolatelem napadených částech) nadále obstát, neboť v nich rozhodl soud, který byl nesprávně obsazen. Pochybení shledal dovolací soud rovněž v postupu odvolacího soudu, který se k námitkám odvolatele o nesprávném obsazení soudu prvního stupně spokojil pouze s vyjádřením místopředsedy Okresního soudu v Hodoníně Mgr. R. S., aniž by náležitosti rozvrhu práce soudu prvního stupně skutečně zkoumal.

30. Dovolací soud se dále ztotožnil s námitkou dovolatele o tom, že nezletilý byl v řízeních ustanoven opatrovníkem subjekt (Městský úřad K.), který nemá způsobilost samostatně v občanském soudním řízení jednat.

31. Funkci opatrovníka dítěte vykonává podle ustanovení § 17 písm. a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, dále jen „zákon o sociálně-právní ochraně dětí“, ve znění do 31. 12. 2014 (vzhledem k tomu, že návrhy na zahájení řízení byly podány dne 4. 6. 2014, 18. 7. 2014, 30. 9. 2014 a 26. 10. 2014), obecní úřad obce s rozšířenou působností. Podle ustanovení § 58a zákona o sociálně-právní ochraně dětí jsou působnosti stanovené krajskému úřadu, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností nebo obecnímu úřadu podle tohoto zákona výkonem přenesené působnosti. Podle ustanovení § 7 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), dále jen „zákon o obcích“, ve znění do 31. 12. 2014 (vzhledem k tomu, že návrhy na zahájení řízení byly podány dne 4. 6. 2014, 18. 7. 2014, 30. 9. 2014 a 26. 10. 2014) státní správu, jejíž výkon byl zákonem svěřen orgánu obce, vykonává tento orgán jako svou přenesenou působnost (§ 61 a násl.). Podle ustanovení § 61 odst. 1 písm. c) zákona o obcích je přenesená působnost ve věcech, které stanoví zvláštní zákony, v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností (§ 66) vykonávána tímto úřadem. Předpisy veřejného práva však neupravují (nemohou upravovat), zda má orgán sociálně-právní ochrany dětí v občanském soudním řízení procesní způsobilost a procesní subjektivitu.

32. V občanském soudním řízení je procesní způsobilost stejně jako procesní subjektivita odvozena z hmotného práva (k tomu srov. § 19 a 20 o. s. ř.), když způsobilost být účastníkem řízení (a také zástupcem) má ten, kdo má právní osobnost, jinak jen ten, komu ji zákon přiznává a každý může před soudem jako účastník (nebo zástupce) samostatně právně jednat (procesní způsobilost) v tom rozsahu, v jakém je svéprávný.

33. Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona o obcích je obec veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, a která vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Z uvedeného vyplývá, že obec je právnickou osobou, která má právní osobnost, a proto jí lze ukládat povinnosti (např. k hrazení nákladů řízení). Jelikož je ve srovnatelném postavení jaké má plně svéprávná fyzická osoba (člověk), je také způsobilá samostatně jednat v občanském soudním řízení. Obce, kraje a stát mají procesní způsobilost v plném rozsahu. Procesní způsobilost těchto účastníků řízení není zákonem omezena, může však být omezeno nebo vyloučeno oprávnění orgánů (zaměstnanců) obce, kraje nebo státu jejich jménem jednat před soudem. Procesní způsobilost splývá s hmotným právem, přičemž občanský zákoník - vycházející v ustanovení § 1 odst. 1 věta druhá ze zásady nezávislosti uplatňování soukromého práva na uplatňování práva veřejného - vypočítává řadu právních jednání, kdy v občanskoprávních vztazích právně jedná (a případnou odpovědnost nese) obec jako veřejnoprávní korporace (srov. např. ustanovení § 114 a § 1054 „obec rozhodne“, ustanovení § 272 „obec nepřijme nabídku likvidačního zůstatku“, ustanovení § 1260 „obec se stane vydražitelkou“, ustanovení § 1503 „obec bude povolána za dědice“). Nejvýrazněji se však uvedené projevuje ve způsobilosti obce být veřejným (hmotněprávním) opatrovníkem člověka podle ustanovení § 471 odst. 3 a § 3033 o. z. Naproti tomu o doporučení a předchozím souhlasu obecního úřadu se pojednává pouze v ustanovení § 3075 o. z.

34. Procesní způsobilost však postrádá obecní úřad, který je podle ustanovení § 5 odst. 1 zákona o obcích pouze orgánem obce, na nějž je přenesena působnost státu prostřednictvím zvláštního právního předpisu (ustanovení § 61, 66 zákona o obcích a § 17 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí). Z pouhého jazykového výkladu ustanovení § 17 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí nelze dovodit, že by zákon tímto přiznával obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností způsobilost samostatně v občanském soudním řízení jednat, neboť ustanovení § 17 písm. a) zákona o sociálně právní ochraně dětí je pouze organizační normou označující konkrétní správní orgán, který fakticky vykonává působnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí při zastupování nezletilého. Od výkonu sociálně-právní ochrany dětí je však nutné důsledně odlišovat postavení

orgánu sociálně-právní ochrany dětí v občanském soudním řízení, v němž není podstatné, jaké má tento orgán postavení v rámci organizace veřejné správy, ale pouze to, zda má procesní subjektivitu a procesní způsobilost.

35. Vzhledem k tomu, že z hmotného práva, ani přímo ze zákona nevyplývá, že by obecní úřad obce s rozšířenou působností měl procesní subjektivitu a procesní způsobilost, musí v občanském soudním řízení jednat prostřednictvím právnické osoby (obec), jejíž je orgánem. Z téhož závěru musel vycházet také Ústavní soud, když usnesením ze dne 13. 11. 2003, č. j. [I. ÚS 669/2002-83](#) ustanovil nezletilým dětem pro řízení o ústavní stížnosti opatrovníkem město T. Uvedené řešení je rovněž v souladu se stanoviskem Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 1977, sp. zn. [Cpj 160/1976](#), uveřejněným pod č. 3 ve Sb. roz. obč., ročník 1979, v němž bylo stanoveno, že osobě, která byla zbavena způsobilosti k právním úkonům (nebo jejíž způsobilost k právním úkonům byla omezena), je opatrovníkem ustanoven pracovník ústavu sociální péče, nikoliv ústav sociální péče, neboť ten nemá právní subjektivitu.

36. Dovolací soud tak dospěl k závěru, že v občanském soudním řízení je způsobilá samostatně jednat (ať už v postavení účastníka, nebo zástupce) pouze obec, nikoliv obecní úřad. Je-li tedy v řízení ve věci péče o nezletilé dítě jmenován podle ustanovení § 469 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních opatrovníkem orgán sociálně-právní ochrany dětí, musí být v rozhodnutí označen pod názvem příslušné obce s uvedením sídla úřadu obce, neboť pouze obec může v takovém případě mít procesní práva, nést procesní povinnosti a činit procesní úkony. Ostatně nelze ani opomenout skutečnost, že obec, nikoliv obecní úřad, má datovou schránku, a proto lze v občanském soudním řízení tímto způsobem účinně doručovat pouze obci, byť na adresu sídla obecního úřadu (srov. ustanovení § 46b písm. n) o. s. ř.).

37. Výše uvedený právní názor překonává právní závěr o tom, že opatrovníkem ve věci péče o nezletilého by měl být označován obecní úřad obce s rozšířenou působností, který vyplýval z usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. [25 Co 23/2006](#), uveřejněného pod č. 67 ve Sb. roz. obč., ročník 2007. V odůvodnění tohoto usnesení je však uvedeno, že spornou otázkou nebylo označení orgánu sociálně-právní ochrany dětí, ale místní příslušnost tohoto orgánu, a proto pro účely určení místní příslušnosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí uvedené usnesení nadále ob stojí.

38. Z výše uvedeného vyplývá, že rozhodnutí odvolacího soudu (usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 2. 2015, č. j. 38 Co 392/2014-306, usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 2. 2015, č. j. 38 Co 390/2014-299, usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 2. 2015, č. j. 38 Co 393/2014-294, usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 2. 2015, č. j. 38 Co 349/2014-310) nejsou v napadených částech správná; protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud je v napadených částech zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byla zrušena usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud v napadených částech rovněž tato rozhodnutí a věci vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu v Hodoníně) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).